

29 September 2017

CONTACTMOMENT Hoezo – immaterieel VERSLAG

Reculer...pour mieux voir/sauter

Presentatie Marc Jacobs – FARO. Steunpunt voor cultureel erfgoed

> zie bijlage powerpoint

- **Duiding van discussies via historiek sinds 2000 + in internationaal kader** waar gelijkaardige verwarring speelt.
Van volkskunde naar etnologie (=cultuur van alledag (popular culture), t.e.m. cybercultuur) naar immaterieel cultureel erfgoed (ICE)
+ evolutie naar 'nieuwe' disciplines zoals mondelinge geschiedenis om tegengewicht te bieden tov klassiek historisch onderzoek.
➔ Concept en paradigma ICE heeft een grote verspreiding gekend en is de diverse andere concepten en dito ontwikkelingen beginnen bedekken
- **Historiek Unesco: Werelderfgoed vs Immaterieel** = twee grote kleppers.
Maar geen conventie voor 'roerend' (musea, archieven en erfgoedbibliotheken).
=> Link met onze discussie!
- Er bestaat wel Memory of the World Programma (MoW) - maar zit ingebed in de sector communicatie (niet cultuur) van UNESCO. En is bovendien weinig bekend of uitgedragen, (momenteel wel hoog op de UNESCO agenda om andere redenen, m.n. landenconflict met Japan).
➔ Ook binnen UNESCO-discussies die hebben geleid tot de tekst van de 2003 en de eerste Operationele Richtlijnen is altijd 'alles over geheugen' afgeblokt, met verwijzing naar dit andere MoW-instrument. Op die wijze is een heel luik van erfgoedwerking in het UNESCO-paradigma de grote UNESCO-Conventies buiten beeld gebleven.

- Uitdaging: ICOMOS stelt 'ICE-concept en Conventie zijn eigenlijk niet nodig, want 'immateriële waarden' verbonden aan gebouwen en plekken nemen wij immers allang mee' = zou dus gedekt zijn. Quod non. Het is een strategie die andere ontwikkelingen afwimpelt en/of recupereert.
- cfr. ook 'intangible heritage' actueel steeds meer ook in branding van sites en plaatsen gebruikt.
- **Zie ook ruimere VN-ontwikkelingen: bv. UN AGENDA 2030 > Sustainable Development Goals: Duurzame ontwikkeling**
-> Sinds 2015 wordt zo ook opnieuw ikv UNESCO 2003 Conventie de discussie opengemaakt: hoe kan erfgoed worden ingezet in diverse domeinen + discussies globale ethiek (wat kan gemeenschap beslissen (eigenaarschap), wat komt van bovenaf)
- **Begrip 'expressie' / 'uiting'** (cfr. definitie Cultureel Erfgoed decreet 2017) biedt dan weer link naar UNESCO 2005 Conventie voor de promotie en bescherming van de diversiteit van culturele expressies > een Conventie die landen om aan cultuurpolitiek te doen en marktcorrecties door te voeren via cultuurbeleid, regulering, subsidies e.d.m.

- **In Europa** = erfgoed = referentiekader overwegend gericht op onroerend en monumentaal erfgoed.

Op Europees beleidsniveau heel moeilijk om roerend en immaterieel stem te geven.

-> Europees jaar van erfgoed = voor het eerst opengebrouwen en alle erfgoedtypes mee opgenomen.

- Als hulpbronnen zijn de diverse erfgoedtypes momenteel allemaal mee opgenomen in Europese omschrijving van erfgoed:

“Cultureel erfgoed bestaat uit hulpbronnen die overgeërfd zijn uit het verleden, en dit in alle vormen en aspecten – tastbaar, ontastbaar en digitaal (zgn. born digital en gedigitaliseerd), inclusief monumenten, sites, landschappen, vaardigheden, praktijken, kennis en uitdrukkingen van menselijke creativiteit, evenals collecties die bewaard en beheerd worden door publieke en private organen zoals musea, bibliotheken en archieven.

Het vindt zijn oorsprong bij de interactie tussen mensen en plaatsen doorheen de tijd en evolueert voortdurend.

Deze hulpbronnen zijn van grote waarde voor de maatschappij, vanuit een cultureel, omgevings-, sociaal en economisch gezichtspunt waardoor hun duurzaam beheer een strategische keuze voor de 21ste eeuw vormt.”

> Zie: Conclusions on cultural heritage as a strategic resource for a sustainable Europe. Council of the European Union. Education, Youth, Culture and Sport Council meeting, Brussels, 20 May 2014

> Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society (Faro, 20/10/2005)

Besluitend:

Er is een grote evolutie doorheen de laatste 20 jaar. Die vormt méé de achtergrond van onze discussie vandaag: het succes van begrip ICE vandaag heeft een lange aanloop.

ICE Conventie is erin geslaagd om de deur reeds een beetje open te zetten bij beleidskaders, maar daarachter staan er nog allerlei andere en verwante zaken en noden te dringen om aandacht en beleidsontwikkeling. Er is zo internationaal een voet tussen de deur voor de ontwikkeling en verbreding/opening van erfgoedbeleid richting andere erfgoedtypes via het ICE-paradigma.

Vraag is hoe we die opening nu verder gaan ontwikkelen komende jaren.

Deze vraag staat ook hier vandaag centraal. Er is actueel een vrij goed en welomschreven kader ICE-beleid. Hoe willen we daarnaast met al die andere dimensies van erfgoedwerking aan de slag: waar liggen interessante werkterreinen?; wat leeft bij de organisaties in de cultureelerfgoedsector?; waar wordt ondersteuning en versterking verwacht van bv. het Steunpunt?; waar is verdere conceptuele, beleids- en expertise-ontwikkeling gewenst?

Voor verslag: Floortje Vantomme, Jorijn Neyrinck, Marc Jacobs.
Contactmoment ‘Hoezo – immaterieel?’ – organisatie FARO en tapis plein vzw